

sporech z trestu přeložen Jaroměře. 1868 byl na vlastní žádost penzionován. Po odchodu ze státní služby se ujal právního zastupitelství velkostatku ve Smiřicích. Poslední léta žil v Miletíně, obíral se historií regionu a rodného města (spis *Miletín nad Bystřicí*, 1891).

Ve třicátých letech 19. stol. patřil k činorodé romantické generaci, která vnášela pohyb do národního života. Přispíval do různých časopisů (Jindy a nyní, Čechoslav, Květy, Česká včela), v nichž publikoval rané básně a hlavně povídky. Později psal regionalistické a právnícké stati. Po 1848 ztratil v české společnosti kredit pro své prorakouské postoje a loajalitu k bachovskému režimu (vystupoval např. proti šíření Havlíčkových spisů).

Divadlu se věnoval za pobytu v Hradci Králové. Podílel se na činnosti místních ochotníků řízených V. K. Klicperou a podával o ní zprávy do Květů. Hrál v českých i německých představeních. Také jeho dramatická tvorba je spjata s aktivitou hradeckých ochotníků, kteří 1841 uvedli jeho veselohru *Vyzvědač*. Zobrazovala život v českém maloměstě na česko-pruském pomezí a v hraničním ležení pruské armády ve dnech oboustranných válečných příprav, které k radosti domácích obyvatel i pruských vojáků nevyústí ve válečný konflikt. Obě dějiště spíná milostný vztah Růženy, neteře ředitele školy v českém městečku, a kupeckého syna Stanislava Běleckého, bývalého důchodního písaře, který z odporu k šosáckému inteligentovi emigroval. Domů se vrací teprve poté, kdy pozice lidí, proti nimž revoltoval, byla – i jeho zásluhou – otřesena. L. tu vytvořil aktuální typ romantického vzdělance nesouhlasícího s domácími poměry. Jeho protějškem je pomezí obchodník, Němec Klokoč, který utekl z Pruska do Čech, kde po léta těžce hájí existenci. Obě postavy lze považovat za první pokus zobrazit v českém dramatu problematiku emigrace, dosud připomínanou pouze v historických hrách J. N. Štěpánka či F. Turinského. Mezi hrami ze současnosti, o něž ve třicátých letech celkem neúspěšně usilovali příslušníci mladé umělecké generace, zaujímá *Vyzvědač* – spolu s Tylovou *Fidlovačkou* – významné místo. Hra vymykající se svobodomyšlnými

názory z běžné produkce byla cenzurou zakazována. L. napsal ještě blíže neznámou veselohru *Na venkově* (nezachována) a patrně nedokončil historickou hru na námět pověsti z Miletínska *Slib a láska* (dochovaný fragment 1841). V rukopisných, dnes nezvěstných, memoárech *O sobě* zachytil mj. režijní činnost Klicperovu.

PSEUDONYMY

Čechomil Bystřický, Jan Květoslav Bystřický, Květoslav, Květoslav Bystřický, Květoslav Vlastenecký

HRA

Vyzvědač, ochotn. Hradec Králové 1841, t. Jičín 1842.

PRAMENY A LITERATURA

F. L. Vorbes, ref. *Vyzvědač*, *Květy* 8, 1841, s. 127; A. Grund: Z jičinských vzpomínek J. N. L., in *Památník státního čs. gymnasia F. Lepaře v Jičíně*, 1933, s. 134–140; F. Černý: Klicpera režiruje, in program RDZN 1953, č. 5, s. 6n.; J. Benýšková, F. Vích: *Literární Hradec Králové*, Hradec Králové 1994, s. 94. ■ Jungmann, LČL, Rieger, Otto

fč

Arnoštka LIBICKÁ

* 19. 2. 1837 *Humpolec*

† 1. 12. 1893 *Světla nad Sázavou*

Herečka, divadelní ředitelka.

VI. jm. Ernestine Nápravníková. Jako pseudonym zvolila příjmení porodní báby. Narození uváděno dosud chybně 28. 2. 1837, úmrtí 30. 11. 1893. – Pocházela z rodiny humpoleckého kupce. Divadlo hrála už ve dvanácti letech s ochotníky v rodném městě, znovu po návratu z Vídně, kde byla na vychování a kde často navštěvovala divadelní představení. V Praze, kam se rodina 1858 přestěhovala, se L. ujala herečka H. Wiedermannová [M. Dolejšová] a připravila ji ke zkušebnímu vystoupením ve StD, jimiž se 1859 ucházela o angažmá. Její výkony byly příznivě hodnoceny, ale přijata nebyla, neboť ředitel Thomé nehodlal rozšiřovat český soubor. Odešla na venkov a působila tři roky u kočujících společností. Nejprve u J. Kullase (1859, za vedení J. Štandery), na přelomu 1859/60 nastoupila spolu

s K. Polákem v Hradci Králové k německému řediteli K. F. Knispelovi, který občas dával česká představení. V únoru 1861 se s Polákem vrátila ke Kullasovi, v říjnu přestoupila k I. Siegemu do Českých Budějovic. Počátkem 1862 se stala členkou českého souboru StD, rozšiřovaného v době příprav na otevření PD (listopad 1862). Již o Velikonocích 1865 však PD opustila. K ohlašovanému nástupu do německého divadla v Olomouci na podzim 1865 asi nedošlo. V té době byla stížena těžkým onemocněním hlasivek, podrobila se operačnímu zákroku ve Vídni, který nebyl úspěšný, hereckou kariéru proto musela ukončit. Nějaký čas žila u příbuzných v Praze. 1871 získala koncesi pro Čechy i Moravu a založila společnost, kterou provozovala až do své smrti, vyjma 1883–84, kdy pracovala jako garderobiérka v ND. Teprve v pozdním věku se provdala za herce Josefa Reimera, režiséra a jednu dobu též artistického správce své společnosti. Zemřela na zápal plic ve Světle n. Sázavou a byla pohřbena na tamním hřbitově.

Mladší bratr Robert Nápravník (1839–77), který se stal advokátem, překládal francouzské divadelní hry.

Přirozené herecké dispozice L. pro obor tragických milovnic a heroin, příjemný hlas i atraktivní zjev byly příznivě hodnoceny už při jejích prvních vystoupeních (zvláště v tit. roli Kleistovy *Katynky Heilbronské*). U Kullasovy společnosti začínající nadaná herečka rázem vstoupila mezi nejlepší a nejoblíbenější členy, byla oceňována za přirozenost projevu a mocný jevištní účín. Ztělesnila tu řadu velkých rolí, v nichž později oslňovala i na pražské scéně (Schillerova Marie Stuartovna, Kolárova Magelona, Mosenthalova Debora, Shakespearova Julie aj.). S Kullasovou družinou se v srpnu a září 1861 znovu představila pražskému publiku při štaci na Smíchově V Eggenberku (mj. v tit. rolích Halmovy *Griseldy* a Schillerovy *Marie Stuartovny*). Ve StD se zařadila mezi přední české herečky, uplatňovala se v postavách Shakespearových, ve hrách německých romantiků a v soudobých českých dramatech. Postupně rozšiřovala rejstřík rolí o další sentimentální milovnice,

jejichž citová hnutí dokázala vyjádřit a odstínit jemnými nuancemi (Jane Eyrová, Ch. Birch-Pfeifferová dle C. Bell: *Sirotek lowoodský*), zdařile se zhostila i rolí veseloherních. Jistým handicapem byl slabší hlas, jímž obtížně zvládala rozlehlý prostor StD; svůj hlasový projev dokázala odstíněně modulovat, ale ve vypjatých polohách hlas nepřírozeně přepínala. Její jevištní mluva trpěla určitou nevyrovnaností: Perfektní výslovnost střídala někdy málo srozumitelná, překotná řeč. Kritika jí občas vytýkala chladné, až stereotypní podání vášnivých partií a nedostatek ohnivosti, zkratkovitě a nelogicky rychlé přechody z citově vypjatých scén do neutrálního konverzačního tónu. U nejlepších výkonů bývala zdůrazňována její schopnost měnit působivě temporytmus (promyšlená práce s „uměleckými pauzami“). Patřila k nim i obdivovaná Ofélie v *Hamletovi*, obzvláště dojemná a pravdivá ve scénách šílenství. L. byla ve StD neustále porovnávána s vynikající tragédkou A. Kolárovou, která předčasně ukončila hereckou dráhu a po níž některé role přebírala. Když byla pro stejný obor 1863 angažována mladší O. Malá (některé role alternovaly), znamenala pro L. tvrdou konkurenci. Nejisté postavení v souboru ji patrně přimělo k odchodu z PD. Na pražské scéně nicméně spoluutvářela herectví druhé linie českého divadelního romantismu, kterou po Tylově odchodu formoval J. J. Kolár.

Jako ředitelka neměla velké umělecké ambice, pro divadelní podnikání zřejmě postrádala i organizační předpoklady. Podle sporadických zpráv regionálního tisku u své společnosti hrála a byla obvykle hodnocena jako jedna z nejlepších. Objížděla menší místa (Kardašova Řečice, Hluboká, Mirovice, Český Brod, Roudnice, Telč, Podivín, Příbor, Rožnov p. Radhoštěm, Moravská Ostrava aj.), kde se představení často odbývala na jevištích v hostincích. Výjimečný byl zájezd do slovenské Skalice (říjen–prosinec 1875), neboť pobyt českých společností v Uhrách byl zapovězen; po úředním zákroku se musela vrátit do českých zemí. Uváděla povětšinou tradiční repertoár se silným zastoupením překladové dramatiky. Vedle osvědčených a oblíbených

kusů Nestroyových, Raupachových, Görnerových či Ch. Birch-Pfeifferové dávala hry Tylovy a Štěpánkovy, občas Kolárovu *Moniku* či Schillerovy *Loupežníky*. Soubor tvořilo osm až dvanáct herců. Zpočátku v něm působili J. Biederman (zároveň režisér) s manželkou, J. a A. Faltysovi, H. a M. Grunertovi, F. Krumlovský a manželé Turnovští, v druhé polovině sedmdesátých let V. a A. Burianovi, J. Hurt, V. Sýbert, E. Šuma, manželé V. a M. Vilímkovi, koncem osmdesátých let A. Brázda, A. Janovský, manželé B. a M. Sodomovi. L. se záhy dostala do finančních potíží, hercům často neplatila smluvené gáže a podnik se zařadil mezi malé, nevýrazné a zproletarizované soubory. Po obnovení společnosti (1884) světovala vedení hercům: A. Merhautovi (1884), J. Schneedorferovi (1885), A. Betkovi (1885 až 1887, tehdy na repertoáru mj. Vrchlického *Exulanti*, Šubertův *Jan Výrava*, Štolbovo *Vodní družstvo*), R. Růžičkovi (1887), B. Sodomovi (1888) aj., kteří podnik fakticky vedli, a mívala proto oplátačky s úřady, 1885 jí byla koncese dokonce odňata.

ROLE

StD

Katynka (H. v. Kleist: *Katynka Heilbronská aneb Zkoušení ohněm*), Jitka (K. E. Ebert: *Břetislav a Jitka*), Preciosa (P. A. Wolff, h. C. M. v. Weber: *Preciosa, spanilá děvče cikánské*, i Kullasova spol. 1859) – vše j. h. 1859, Kullasova spol.

Klára (K. A. Görner: *Manžel bez ženy, otec bez dítěte*), Jane Eyrová (Ch. Birch-Pfeifferová dle C. Bell: *Sirotek lowoodský*), Maritana (Dumanoir, A. Dennery: *Don César de Bazano*), Křištof (K. Blum dle franc.: *Křištof a Renata*), Verunka (Ch. Birch-Pfeifferová dle G. Sand: *Díblík, šotek z hor*), Marie (F. Kaiser: *Krejčí co lékař*), Griselda (F. Halm: *Griselda*), Genovefa (Kreizinger: *Genovefa*), Marie ze Staufenbachu (A. Dumas st.: *Hrabě Herman*), Parthenie (F. Halm: *Syn pouště*), Cilka (F. Kaiser: *Paní hospodská*), Julie (W. Shakespeare: *Romeo a Julie*, i StD 1862) – 1859; Mathilda (R. Benedix: *Vězení*), Jan (V. K. Klicpera: *Jan za chrta dán*), Doris Quinaultová (A. E. Brachvogel: *Narcis*, i StD 1862), Magelona (J. J. Kolár: *Don César a spanilá Magelona*, i PD 1864), Debora (S. H. Mosenthal: *Debora*, i PD 1864) – 1860; Luisa (F. Schiller: *Ouklady a láska*, i StD 1862), Marie

Stuartovna (týž: *Marie Stuartovna*, i StD 1862, PD 1863), Emilie (J. K. Tyl: *Bankrotář a kramárka*, i StD 1862, PD 1864), Celie (F. X. Told, h. A. E. Titl: *Čarovný závoj aneb Malíř, vila a hospodská*) – 1861.

Knispelova spol.

Preciosa (P. A. Wolff: *Preciosa*, něm.), Julie (R. Génée: *Hraje si na vdanou*) – 1860.

StD

Juta (G. Pfeleger Moravský: *Boleslav Ryšavý*), Dorimena (Molière: *Sňatek z násilí*), Eva (J. R. Planché, ú. L. W. Both: *Karla XII. navracení se do vlasti aneb Obležení Stralsundu*), Amalie (F. Schiller: *Loupežníci*, i PD 1863), Rosina (N. Fournier, H.-H. Meyer: *Při piquetu*, i PD 1863), Markéta (J. W. Goethe: *Faust*), Lady Percy (W. Shakespeare: *Král Jindřich IV.*), Juro (F. Kaiser: *Dráteník aneb Deset tisíc zlatých*), Královna (V. Hugo: *Ruy Blas*, i PD 1862), Rozárka (J. K. Tyl: *Pražská děvečka a venkovský tovaryš aneb Paličova dcera*, i PD 1863), Leonora (F. Schiller: *Fiesco*), Desdemona (W. Shakespeare: *Othello, mouřenín benátský*), Porcie (týž: *Kupec benátský*, i PD 1863), Jarmila (F. B. Mikovec: *Záhuba rodu Přemyslovského*, i PD 1863), Olga (E. Raupach: *Nevolníci aneb Isidor a Olga*), Lady Milfordová (F. Schiller: *Ouklady a láska*, i PD 1863), Monika (J. J. Kolár: *Monika*, i PD 1864), Marie (J. W. Goethe: *Götz z Berlichingů, rytíř s železnou pěstí*) – 1862.

PD

Julie (R. Benedix: *Žárliví*), Eleonora (E. Scribe, E. Legouvé: *Povídky královny navarské*), Kunhuta (S. K. Macháček: *Záviš Vítkovec, pán z Růže*), Spokojenost (F. Raimund: *Dívka z čarovných krajů aneb Sedlák milionář*), Judita (V. K. Klicpera: *Staročeský soud aneb Židovka*), Jitka (V. Hálek: *Záviš z Falkenštejna*) – 1862; Ofelie (W. Shakespeare: *Hamlet, princ dánský*), Marie Lipinská (K. Gutzkow: *Srdce a svět*), Paní Krajková (J. Nestroy: *Chce mít švandu aneb Kupečtí mládenci v hlavním městě*), Paulina (H. de Balzac: *Macecha*), Kněžna Eholi (F. Schiller: *Don Carlos, infant španělský*), Fulvia (V. Hálek: *Catilina*), Cecilie (V. Sardou: *Mnoho přátel naše škoda*), Bianca (W. Shakespeare: *Zkrocení zlé ženy*), Marie (J. W. Goethe: *Clavigo*), Selma (Ch. Birch-Pfeifferová dle F. Bremerové: *Matka a syn*), Eufrozina (V. Hálek: *Carevič Alexej*), Anna (W. Shakespeare: *Život a smrt krále Richarda Třetího*), Judita (K. Gutzkow: *Uriel Akosta*), Regan (W. Shakespeare: *Král Lear*), Božena z Proseče (G. Freytag: *Den před volbou aneb Journalisté*), Donna Isaura (E. Raupach: *Škola života aneb Princezna žebračkou*) – 1863; Marina (F. B. Mikovec: *Dimitri*

Ivanovič), Naděje (F. Raimund: *Diamant krále duchů*), Portia (W. Shakespeare: *Julius Caesar*), Marie Tudorová (V. Hugo: *Královna a její milostník*), Markýza de Rio-Velez (O. Feuillet: *Montjoye*), Monika (S. H. Mosenthal: *Svatojanský dvůr aneb Selka a palič*), Hraběnka Orsina (G. E. Lesing: *Emilie Galotti*), Markýza de Pompadour (A. E. Brachvogel: *Narcis*), Julie (F. Schiller: *Fiesco*), Štěstěna (J. Nestroy: *Zlý duch Lumpacivagabundus*) – 1864.

Spol. A. Libické

Morana (V. K. Klicpera: *Jan za chrta dán*) – 1880.

PRAMENY A LITERATURA

SOA Třeboň: Sběrka matrik, Humpolec 5, matrika narozených 1822–1838, s. 230, obr. 60. NA: fond PM 1871–1880, kart. 1244, sign. 8/6/15/12; 1881–1890, kart. 1695, sign. 8/6/11/1 [koncese]. SOA Zámorsk: Sběrka matrik, Světla n. Sáz. 29, matrika zemřelých 1858–1913, fol. 216. ■ J. N. [Neruda]: České divadlo, *Zábavné listy* [1], 1859, s. 239 [odchod ze StD]; *Lumír* 9, 1859, s. 259 [Katynka Heilbronská], 452 [Jitka, Břetislav a Jitka], 573 [Preciosa], 1054, 1124 [u Kullase, Jindř. Hradec]; tamtéž 10, 1860, s. 23, 47, 215 [u Kullase, Tábor], 262, 335, 360 [u Kullase, Klatovy]; Δ [J. Neruda]: Ředitelka slečna A. L. vypravuje, *Národní listy* 14. a 16. 12. 1880 → *České divadlo* VI, 1973; *Národní listy* 2. 12. 1893 [úmrtí]; J. L. Turnovský: Nové rovy české, *Osvěta* 24, 1894, s. 176; Sirius: Pohaslé hvězdy, *Divadlo* 3, 1904/05, s. 211n.; nesign.: Umělecká pouť na herecké káře, tamtéž 6, 1906/07, s. 293n., 320n.; O. Sklenářová-Malá: *Z mých vzpomínek*, 1912, s. 51n.; V. Štein Táborský: *Dějiny venkovských divadelních společností*, 1930, s. 120–122; V. Vydra: *Má pouť životem a uměním*, 1948, s. 97n.; J. Šacha: *Dějiny kočovných divadelních společností na Moravě v druhé polovině XIX. století*, dis., FF MU 1953, s. 186–202; J. Knap: *Umělcové na pouť*, 1961, s. 28–30, 32, 50, 83–85, 194, 223; DČD III; L. Čavojský, V. Štefko: *Slovenské ochotnické divadlo 1830–1980*, Bratislava 1983, s. 75; P. Marek: České kočovné divadelní společnosti na Vyškovsku v 60. a 70. letech 19. století, *Zprávy Muzea Vyškovska*, 1989, s. 27n. ■ NDp; Buchner, PD-rep

js

Johann Karl LIEBICH

* 5. 8. 1773 Mainz (Německo)

† 21. 12. 1816 Praha

Divadelní ředitel, herec a režisér.

Druhé křest. jm. psáno též Carl. – Divadelní dráhu nastoupil v Pasově, kam se jeho rodina přestěhovala a kde se otec stal 1788 tanečním mistrem. Na tamní škole absolvoval filozofii a při představení na závěr školního roku poprvé vynikl jako herec. Podle otcova přání měl studovat práva nebo teologii, ale toužil po herecké dráze. Na radu herce A. Schopfá, s nímž se seznámil po jeho příchodu do Pasova 1791, tento záměr zprvu odložil a začal studovat práva. Když společnost A. Rollanda přišla o herce Schrotta, bylo mu nabídnuto angažmá a kníže biskup Franz Anton Auersperg mu svou přímouovou zajistil otcovský souhlas. L. nastoupil jako herec s ročním platem 400 zl. u pasovské dvorní společnosti, jejíž vedení převzal A. Schopf. Po smrti knížete biskupa 1794 byla společnost rozpuštěna a L. strávil několik let u cestujících družin. Odjel do Lublaně k A. Rollandovi, s nímž hrál i v Idrii (1794), po jeho krachu u Ph. Menningera v Dolních Rakousích (1794) a krátce u ředitele Vaniniho v Lublani, 1795/96 úspěšně u A. Kurze v Klagenfurtu. Po ukončení tamního divadelního provozu, způsobeném vpádem Francouzů 1796, se uchýlil znovu v Lublani (soubor vedl místní hostinský), když válka zasáhla i tam, pobýval v Lublani a Villachu, odkud se 1797 vrátil do Pasova. 1798 jej A. Schopf přivedl s sebou do Prahy k řediteli D. Guardasonimu jako herce a posléze jej ustanovil režisérem. 31. 12. 1803 se L. oženil s herečkou Johannou Wimmerovou. Po smrti Guardasoniho 1806 se stal nájemcem a ředitelem StD, do 1811 též divadla na Malé Straně, disponujícího česko-německým souborem Vlastenského divadla. Ve funkci si vedl mimořádně úspěšně až do své smrti. StD se s ním rozloučilo smuteční slavností 17. 1. 1817. Nájem a ředitelectví převzala jeho vdova.

Debutoval v roli hraběte Appianiho (Lesing: *Emilia Galotti*) a u Schopfá byl nejprve angažován pro hrdinský obor. Postupně však v jeho repertoáru získávaly převahu charakterní role něžných a jemně komických otců ve veselohrách, měšťanských rodinných dramatech i ve fraškách; v tomto oboru podával své nejlepší výkony. Stal se jednou z hlavních